

Брюксел, 29 ноември 2019 г.
(OR. en)

14643/19

Междуетноститутитионално досие:
2018/0224(COD)

RECH 511	CODEC 1708
COMPET 778	MARE 28
IND 297	DIGIT 176
MI 825	EMPL 590
EDUC 467	CYBER 326
TELECOM 375	CLIMA 317
ENER 528	ESPACE 97
ENV 969	ATO 104
REGIO 212	RELEX 1114
AGRI 581	JAI 1270
TRANS 560	CSDP/PSDC 557
SAN 497	ECO 123
CADREFIN 395	

РЕЗУЛТАТИ ОТ РАБОТАТА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Делегациите
№ предх. док.:	14298/1/19 REV 1
№ док. Ком.:	9865/18 RECH 272 COMPET 421 IND 153 MI 436 EDUC 245 TELECOM 170 ENER 224 ENV 413 REGIO 38 AGRI 271 TRANS 248 SAN 181 CADREFIN 79 CODEC 998 IA 189 + ADD 1-6
Относно:	Пакет „Хоризонт Европа“: рамкова програма за научни изследвания и иновации за периода 2021 – 2027 г. – Предложение за РЕГЛАМЕНТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА за създаване на рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“ и за определяне на нейните правила за участие и разпространение на резултатите а) съображения б) приложение IV (Полезни взаимодействия) – Частичен общ подход

Приложено се изпраща на делегациите текстът на частичния общ подход по съображенията и приложение IV (Полезни взаимодействия) към предложението за регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“ и за определяне на нейните правила за участие и разпространение на резултатите, приет от Съвета по конкурентоспособност на заседанието му от 29 ноември 2019 г.

**ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕГЛАМЕНТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА
СЪВЕТА ЗА СЪЗДАВАНЕ НА РАМКОВАТА ПРОГРАМА ЗА НАУЧНИ
ИЗСЛЕДВАНИЯ И ИНОВАЦИИ „ХОРИЗОНТ ЕВРОПА“ И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА
НЕЙНИТЕ ПРАВИЛА ЗА УЧАСТИЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ**

СЪОБРАЖЕНИЯ И ПРИЛОЖЕНИЕ IV (ПОЛЕЗНИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ)

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,
като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално
член 173, параграф 3, член 182, параграф 1, член 183 и член 188, втора алинея от него,
като взеха предвид предложението на Европейската комисия,
след предаване на проекта на законодателния акт на националните парламенти,
като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет¹,
като взеха предвид становището на Комитета на регионите²,
в съответствие с обикновената законодателна процедура³,

¹ ОВ С [...], [...], стр. [...].

² ОВ С [...], [...], стр. [...].

³ Позиция на Европейския парламент от ... [(все още непубликувана в Официален вестник)] и решение на Съвета от

като имат предвид, че:

- (1) Съюзът си поставя за цел да укрепва своите научни и технологични основи чрез създаването на европейско научноизследователско пространство, в което изследователите, научните познания и технологиите се движат свободно, и да насърчава развитието на конкурентоспособността си, включително тази на своята промишленост, както и да насърчава всички научноизследователски и иновационни дейности, за да бъдат осъществени стратегическите приоритети на Съюза, чиято висша цел е утвърждаването на мира, ценностите на Съюза и благосъстоянието на неговите народи.
- (2) За да може в стремежа към тази обща цел да се постига научно, технологично, икономическо, екологично и социално въздействие и да се увеличи в максимална степен добавената стойност на Съюза от неговите инвестиции в научни изследвания и иновации, е необходимо Съюзът да инвестира във високи научни постижения и иновации посредством рамковата програма за научни изследвания и иновации за периода 2021—2027 г. „Хоризонт Европа“ (наричана по-нататък „програмата“), за да подпомага създаването, по-успешното разпространение и трансфера на върхови знания и висококачествени технологии в Съюза, да привлича таланти на всички равнища и да допринася за цялостното ангажиране на талантите на Съюза, да улеснява връзките на сътрудничество и да засилва въздействието на научните изследвания и иновациите при разработването, подпомагането и осъществяването на политиките на Съюза, да подпомага и да укрепва възприемането и внедряването на новаторски и устойчиви решения в икономиката на Съюза, най-вече в малките и средните предприятия и в обществото, да търси отговор на глобалните предизвикателства, включително изменението на климата и целите за устойчиво развитие, да създава работни места, да стимулира икономическия растеж и да утвърждава промишлената конкурентоспособност, както и да повишава привлекателността на Съюза в областта на научните изследвания и иновациите. Програмата следва да насърчава всички форми на иновации, включително водещите до пробив иновации, да насърчава пазарното внедряване на новаторски решения; и да оптимизира реализацията на тези инвестиции за по-голямо въздействие в рамките на едно укрепнало европейско научноизследователско пространство.
- (2a) Програмата следва да допринася за увеличаване на публичните и частните инвестиции в научни изследвания и иновации в държавите членки, като по този начин спомага за постигането на общ размер на инвестициите в научноизследователска и развойна дейност от поне 3% от БВП на Съюза. Постигането на целта ще изисква от държавите членки и частния сектор да допълнят програмата със свои собствени засилени инвестиционни действия в областта на научните изследвания, развойната дейност и иновациите⁴.

⁴ Част от общото споразумение с ЕП.

- (3) За да допринесат за осъществяването на целите на политиката на Съюза, подпомаганите по линия на настоящата програма дейности следва по целесъобразност да се възползват от благоприятстващо иновациите законодателство и да насърчават появата му в съответствие с принципа на иновациите^{5,6}, за да се подпомогне по-бързото и по-интензивното преобразуване на значителните активи от знания на Съюза в иновации.
- (4) При изпълнението на цялата програма следва във възможно най-голяма степен да се спазват общите принципи за отворена наука, отворени иновации, отвореност към света. Тези принципи следва да осигурят високи постижения и въздействие на инвестициите на Съюза в научни изследвания и иновации.
- (5) Отворената наука, включително свободният достъп до научни публикации и научноизследователски данни, както и оптималното разпространение и използване на знанията, разполага с потенциала да повиши качеството, ползите и въздействието на науката и да ускори напредъка на познанието, като го направи по-надеждно, по-ефикасно и по-точно, по-разбираемо за обществеността и по-отзивчиво към обществените предизвикателства. Необходимо е да се установят разпоредби, които да гарантират, че бенефициерите предоставят свободен достъп до рецензирани научни публикации. По аналогичен начин следва да се гарантира, че бенефициерите предоставят свободен достъп до научноизследователски данни съгласно принципа „свободен – колкото може, ограничен – колкото трябва“, като се допуснат изключения поради основателни причини, свързани с правилата за защита на данните и интересите с областта на сигурността, както и правата върху интелектуалната собственост, икономическата конкурентоспособност на Европейския съюз в световен мащаб и други законни интереси. Специален акцент следва да се постави върху отговорното управление на научноизследователските данни, което следва да отговаря на принципите FAIR (Findability, Accessibility, Interoperability, Reusability, т.е. данните да са лесни за намиране, достъпни, оперативно съвместими и многократно използвани), преди всичко посредством интегриране на планове за управление на данни. Когато е целесъобразно, бенефициерите следва да използват възможностите, които предлага Европейският облак за отворена наука, и да се придържат и към допълнителни принципи и практики на отворената наука.

⁵ По-добро регулиране, инструментариум за научни изследвания и иновации (Better Regulation, Research and Innovation toolbox, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/better-regulation-toolbox-21_en_0.pdf)

⁶ Съобщение на Комисията от 15 май 2018 г. „Обновена Европейска програма за научни изследвания и иновации — шансът на Европа да определи своето бъдеще“, (COM(2018)306).

- (6) Според замисъла и проекта на програмата тя следва да отговори на необходимостта от създаване на критична маса от подпомагани дейности — както в целия ЕС, така и в рамките на международното сътрудничество — в съответствие с Програмата на ООН до 2030 г. и формулираните в нея цели за устойчиво развитие. Изпълнението на програмата следва да спомага за осъществяването на тези цели и на ангажимента на ЕС и неговите държави членки за изпълнение на Програмата на ООН до 2030 г. и постигането на устойчиво развитие в трите му измерения — икономическо, социално и екологично — по съгласуван и интегриран начин.
- (7) Подпомаганите по програмата дейности следва да допринасят за осъществяването на целите и приоритетите на Съюза, за мониторинга и оценката на напредъка по отношение на тези цели и приоритети, както и за разработването на ревизирани или нови приоритети.
- (7а) Програмата гарантира прозрачност и отчетност на публичното финансиране на проекти за научни изследвания и иновации, като по този начин защитава обществения интерес.
- (7б) Програмата следва да подпомага научноизследователски и иновационни дейности в областта на социалните и хуманитарните науки. Това предполага задълбочаване на научните познания в тази област, но и използване на изводите и напредъка в социалните и хуманитарните науки за повишаване на икономическото и социалното въздействие на програмата. В рамките на стълба „Глобални предизвикателства и конкурентоспособност на европейската промишленост“ социалните и хуманитарните науки ще бъдат напълно интегрирани във всички клъстери. В допълнение към утвърждаването на социалните и хуманитарните науки в проектите, интегрирането им следва да се подпомага и чрез включването по целесъобразност в експертни комисии и комисии за оценка на независими експерти от областта на социалните и хуманитарните науки и чрез своевременен мониторинг и докладване на социалните и хуманитарните науки във финансираните научноизследователски дейности. По-специално ще се наблюдава степента на включване на социалните и хуманитарните науки в рамките на програмата.

- (8) В зависимост от естеството на участващите научноизследователски и иновационни общности, вида и целта на извършваните дейности и търсеното въздействие, програмата следва да поддържа баланс между научни изследвания и иновации, както и между възходящ подход на финансиране (при който движеща сила е изследователят или новаторът) и низходящ подход (който се ръководи от стратегически зададени приоритети). Изборът на подход за съответните части на програмата, всяка една от които допринася за нейните общи и специфични цели, следва да се определя от съчетанието на посочените фактори.
- (8а) Програмата следва да подпомага всички етапи на научните изследвания и иновациите, особено при съвместни проекти, а по целесъобразност и при мисии и партньорства. Фундаменталните изследвания представляват основно предимство и важно условие за увеличаване на способността на Съюза да привлича най-добрите учени, за да се превърне в световен център за високи постижения. Следва е да се осигури баланс между фундаменталните и приложните изследвания. В съчетание с иновациите това ще подпомогне икономическата конкурентоспособност, растежа и заетостта в Съюза.
- (8б) Данните сочат, че приемането на многообразието във всичките му форми е от основно значение за развитието на добра научна дейност, тъй като многообразието носи ползи на науката. Многообразието и приобщаването допринасят за високи постижения при съвместни научни изследвания и иновации — сътрудничеството между дисциплини, сектори и в рамките на европейското научноизследователско пространство спомага за по-успешни научни изследвания и проектни предложения с по-високо качество, може да доведе до по-висока степен на обществено приемане и да стимулира ползите от иновациите, като по този начин спомогне за изграждането на Европа⁷.
- (8в) Може да се прилага ускорена процедура за научни изследвания и иновации, за да се осигури по-бърз достъп до финансиране по възходящия подход на малки съвместни консорциуми, включващи дейности от фундаментални изследвания до пазарна реализация.
- (8г) За да се постигне максимално въздействие от програмата „Хоризонт Европа“, следва да се отдели специално внимание на мултидисциплинарните, интердисциплинарните и трансдисциплинарните подходи.
- (8д) С оглед на постигането на целите на настоящата програма и при спазване на принципа за високи постижения, програмата следва да се стреми към укрепване, наред с другото, на връзките на сътрудничество в Европа, като по този начин допринася за намаляване на разделението в научните изследвания и иновациите⁸.

⁷ Договорено в частичния общ подход.

⁸ Част от общото споразумение с ЕП.

- (8e) „Инициативите за високи постижения“ следва да имат за цел да засилят високите постижения в областта на научните изследвания и иновациите в отговарящите на условията държави, включително подпомагане на обучението с цел подобряване на управленските умения в областта на научните изследвания и иновациите, награди, укрепване на екосистемите за иновации, както и създаването на мрежи за научни изследвания и иновации, в това число въз основа на финансирани от ЕС научноизследователски инфраструктури. Заявителите трябва ясно да докажат, че проектите са свързани с национални и/или регионални стратегии за научни изследвания и иновации, за да могат да кандидатстват за финансиране по компонента „Разширяване на участието и споделянето на високи научни постижения“ от частта „Разширяване на участието и укрепване на европейското научноизследователско пространство“ на програмата „Хоризонт Европа“⁹.
- (9) Научноизследователските дейности, които се провеждат в рамките на стълб „Високи постижения в научната област“, следва да се определят в зависимост от потребностите и възможностите на науката и да утвърждават високите научни постижения. Програмата за научни изследвания следва да се определя в тясно сътрудничество с научната общност и да поставя акцент върху привличането на нови таланти в областта на научните изследвания и иновациите и изследователи в начален етап на кариерата си, като същевременно се укрепва ЕНП, избягва се изтичането на мозъци и се утвърждава движението на мозъци.
- [(9a) Програмата следва да подпомага Съюза и неговите държави членки при отчитане на реалните условия на изключително силна международна конкуренция при привличането на най-добрите мозъци и умения.]
- (10) Следва да се създаде стълб „Глобални предизвикателства и конкурентоспособност на европейската промишленост“ посредством клъстери от научноизследователски и иновационни дейности, за да се постигне максимална интеграция между съответните тематични области, като същевременно се осигури високо и устойчиво равнище на високи постижения и въздействие спрямо изразходваните ресурси. Той ще насърчава сътрудничеството между отделните дисциплини, сектори и политики и трансграничното сътрудничество за реализиране на целите за устойчиво развитие, при спазване на принципите в Програмата на ООН до 2030 г., Парижкото споразумение и в интерес на конкурентоспособността на промишления сектор на Съюза. Организирането на широкомащабни инициативи с големи амбиции под формата на мисии за научни изследвания и иновации ще даде възможност на програмата да постигне преобразуващо и системно въздействие за обществото в подкрепа на целите за устойчиво развитие, посредством също международно сътрудничество и научна дипломатия.

⁹ Част от общото споразумение с ЕП.

- (11) Един от основните начини за постигане на целите на програмата, по-специално във връзка със създаването на устойчиви работни места и растеж, следва да бъде пълноценното и своевременно ангажиране на промишления сектор с програмата, като това включва всички — от отделния предприемач и малките и средните предприятия до големите предприятия. Ангажирането на промишления сектор следва да се изразява в участието му в подпомаганите действия в степен, съизмерима поне с участието в предходната рамкова програма „Хоризонт 2020“, създадена с Регламент (ЕС) № 1291/2013 на Европейския парламент и на Съвета¹⁰.
- (11а) Дейностите по линия на програмата следва да допринасят в значителна степен за разгръщане на потенциала на европейските стратегически сектори, включително ключовите базови технологии, в отражение на целите на стратегията за промишлената политика на ЕС¹¹.
- (11б) Консултациите с множество заинтересовани страни, включително гражданското общество и промишлеността, следва да допринасят за перспективите и приоритетите, определени чрез процеса на стратегическо планиране. Това следва да доведе до редовни стратегически планове за научни изследвания и иновации, приети чрез актове за изпълнение, за изготвяне на съдържанието на работните програми.
- (11в) За да бъде финансирано дадено действие, в работната програма следва да се вземат под внимание резултатът от конкретни предишни проекти и състоянието на науката, технологиите и иновациите на национално и международно равнище и на равнището на Съюза, както и съответните политически, пазарни и обществени тенденции¹².

¹⁰ Регламент (ЕС) № 1291/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013 година за установяване на „Хоризонт 2020“ — рамкова програма за научни изследвания и иновации (2014—2020 г.) и за отмяна на Решение № 1982/2006/ЕО (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 104).

¹¹

¹² Част от общото споразумение с ЕП.

- (12) От особено значение е да се подкрепи промишленият сектор на Съюза, за да може той да запази или да завоюва водещи позиции в световен мащаб в областта на иновациите, цифровизацията и неутралността по отношение на климата, най-вече чрез инвестиции в ключови базови технологии, върху които ще се основава стопанската дейност на бъдещето. Действията по програмата следва да търсят отговори в случаи на неефективност на пазара или неоптимално инвестиране, да стимулират инвестициите по пропорционален и прозрачен начин, без да се дублира или да се изтласква частното финансиране, и да имат отчетлива европейска добавена стойност и обществена възвращаемост на инвестициите. Това ще осигури съгласуваност между действията по програмата и правилата на ЕС за държавните помощи, като се избягва неоправдано нарушаване на конкуренцията на вътрешния пазар.
- (13) Програмата следва да подпомага научните изследвания и иновациите по цялостен начин, като се спазват всички имащи отношение разпоредби на Световната търговска организация. Понятието за научни изследвания, включително експериментални разработки, следва да се използва в съответствие с изготвения от ОИСР Наръчник от Фраскати, а понятието за иновации — в съответствие с изготвения от ОИСР и Евростат Наръчник от Осло, като се следва широк подход, който обхваща и социалните иновации. Както и в предходната рамкова програма „Хоризонт 2020“, при класификация на технологичните изследвания, разработването на продукти и демонстрационните дейности, както и при определянето на видовете действия в рамките на поканите за представяне на предложения, следва да продължат да се вземат предвид определенията на ОИСР във връзка с равнището на технологична готовност (TRL). Не следва да се отпускат безвъзмездни средства за действия, при които дейностите са на равнище над TRL 8. Работната програма по дадена покана в рамките на стълб „Глобални предизвикателства и конкурентоспособност на европейската промишленост“ може да разрешава безвъзмездни средства за мащабно валидиране на продукти и пренасянето им на пазарна основа.
- (13a) Без да се засягат общите преговори по МФР, програмата „Хоризонт Европа“ ще допринася за целите в областта на космическото пространство на равнище на разходите, което е най-малкото пропорционално съизмеримо с това при предходната рамкова програма „Хоризонт 2020“, създадена с Регламент (ЕС) № 1291/2013 на Европейския парламент и на Съвета¹³.

¹³ Договорено в частичния общ подход.

- (14) В съобщението на Комисията относно междинната оценка на „Хоризонт 2020“ (COM(2018) 2 final), в доклада на Европейския парламент относно оценката на изпълнението на програма „Хоризонт 2020“ с оглед на междинната ѝ оценка и предложението за Деветата рамкова програма (2016/2147(INI) и в заключенията на Съвета „От междинната оценка на „Хоризонт 2020“ към Деветата рамкова програма“ се съдържат препоръки във връзка с настоящата програма, включително нейните правила за участие и разпространение на резултатите, като се изхожда от поуките, извлечени от предходната програма, както и от приноса на институциите на ЕС и на заинтересованите страни. Сред препоръките се включват: да се предлагат мерки за насърчаване на движението на мозъци и улесняване на отвореността на мрежите за научни изследвания и иновации за по-амбициозни инвестиции, за да се достигнат критична маса и максимално въздействие; да се подкрепят водещите до пробив иновации; да се дава приоритет на инвестициите на Съюза в научни изследвания и иновации в областите с висока добавена стойност, най-вече чрез ориентиране към мисии, пълноценно, добре информирано и своевременно участие на гражданите и широка комуникация; да се рационализира финансирането в ЕС, за да се използва напълно потенциалът за научни изследвания и иновации на ЕС, включително чрез рационализиране на обхвата на инициативите за партньорство и схемите за съфинансиране; да се развиват повече конкретни полезни взаимодействия между различните инструменти за финансиране от Съюза, по-специално като се преодолеят логиките за намеса, които не се допълват взаимно, и сложността на отделните видове финансиране, както и с цел да се спомогне за мобилизирането на недостатъчно използвания потенциал за научни изследвания и иновации в Съюза; да се укрепва международното сътрудничество и да се засилва отвореността за участие на трети държави; и да се продължи опростяването, като се прилага опитът, придобит при изпълнението на програмата „Хоризонт 2020“.
- (15) При програмата следва да се търсят полезни взаимодействия с други програми на Съюза — от разработването и стратегическото им планиране през подбора и ръководенето на проекти, комуникацията, разпространението и използването на резултатите от тях до мониторинга, одитирането и управлението. По отношение на финансирането за научноизследователски и иновационни дейности, полезните взаимодействия следва да доведат до хармонизиране във възможно най-голяма степен на правилата за допустимост на разходите. За да се избегнат припокривания и дублиране и да се повиши ефектът на лоста от финансирането от Съюза, може да се извършват прехвърляния от други програми на Съюза към дейности по програмата „Хоризонт Европа“. В такива случаи тези средства ще следват правилата на програмата „Хоризонт Европа“.

- (16) За да се постигне възможно най-голямо въздействие от финансирането от Съюза и да се осигури възможно най-ефективен принос за целите на политиката на Съюза, Съюзът следва да встъпва по целесъобразност в европейски партньорства с партньори от частния и/или публичния сектор. Тези партньори включват промишлеността, университетите, научноизследователските организации, органите със задължение за обществена услуга на местно, регионално, национално или международно равнище или организациите на гражданското общество, включително фондации и неправителствени организации, които подпомагат и/или извършват научни изследвания и иновации, при условие че желаното въздействие може да се постигне по-ефективно чрез партньорство, отколкото самостоятелно от Съюза.
- (17) Програмата следва да укрепва сътрудничеството между европейските партньорства и партньорите от частния и/или публичния сектор на международно равнище, включително чрез обединяване на програми за научни изследвания и иновации и чрез трансгранични инвестиции в научни изследвания и иновации, които носят взаимни ползи за гражданите и предприятията, като същевременно се гарантира, че Съюзът е в състояние да отстоява интересите си в стратегически области¹⁴.
- (17a) „Водещите инициативи в областта на бъдещите и нововъзникващите технологии“ се доказва като ефективен и ефикасен инструмент, който носи ползи за обществото чрез съвместни, координирани усилия на Съюза и неговите държави членки. Дейностите, извършвани в рамките на водещите инициативи в областта на бъдещите и нововъзникващите технологии „Графен“, проекта „Човешки мозък“ и „Квантови технологии“, които получават подпомагане по програмата „Хоризонт 2020“, ще продължат да бъдат подпомагани в рамките на програмата „Хоризонт Европа“ чрез покани за представяне на предложения, включени в работната програма. Подготвителни действия, подпомагани в рамките на частта от „Хоризонт 2020“ за водещи инициативи в областта на бъдещите и нововъзникващите технологии, ще бъдат използвани в процеса на стратегическо планиране по „Хоризонт Европа“ и ще допринесат за работата по мисиите, съфинансираните/ съвместно програмираните партньорства и редовните покани за представяне на предложения¹⁵.
- (18) Съвместният изследователски център (JRC) следва да продължи да предоставя независими и ориентирани към потребителите научни доказателства и техническа подкрепа за политиките на Съюза през целия цикъл на политиката. Преките действия на JRC следва да се изпълняват по гъвкав, ефикасен и прозрачен начин, като се отчитат нуждите на политиките на Съюза и съответните нужди на потребителите на JRC, и като се гарантира защитата на финансовите интереси на Съюза. JRC следва да продължи да генерира допълнителни ресурси.

¹⁴ Вж. напр. предложението на Комисията за регламент за създаване на рамка за скрининг на преки чуждестранни инвестиции в Европейския съюз (COM(2017) 487).

¹⁵ Част от общото споразумение с ЕП.

- (19) В рамките на стълб „Иновативна Европа“ следва да се установи набор от мерки за интегрирано подпомагане на нуждите на предприемачите и предприемачеството, насочени към осъществяване и ускоряване на водещи до пробив иновации за бърз пазарен растеж. Стълбът следва да осигури единно звено за привличане и подпомагане на всякакви видове новатори и иновативни дружества като малки и средни предприятия, включително стартиращи предприятия и в изключителни случаи малки дружества със средна пазарна капитализация, с потенциал за разрастване на международно равнище и на равнището на Съюза и да предложи бързо и гъвкаво финансиране чрез безвъзмездни средства и съвместни инвестиции, включително с частни инвеститори. Към тези цели е ориентирано създаването на Европейски съвет по иновациите (ЕСИ). В рамките на този стълб следва да се подпомагат също така Европейският институт за иновации и технологии (ЕИТ) и европейските екосистеми за иновации в най-общ смисъл, най-вече чрез партньорства за съфинансиране с подпомагащи иновациите субекти на национално и регионално равнище.
- (19а) По смисъла на настоящия регламент, и по-специално по отношение на дейностите, извършвани в рамките на ЕСИ, стартиращо предприятие представлява МСП на ранен етап от жизнения си цикъл (включително обособени от университетите нови предприятия), което се стреми към новаторски решения и към подлежащ на разрастване бизнес модел и което е самостоятелно по смисъла на член 3 от приложението към Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията¹⁶; а „дружество със средна пазарна капитализация“ означава дружество, което не е микро-, малко или средно предприятие по смисъла на определението в Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията и което има между 250 и 3 000 служители, като числеността на персонала се изчислява в съответствие с дял I, членове 3, 4, 5 и 6 от приложението към посочената препоръка; малко дружество със средна пазарна капитализация е дружество със средна пазарна капитализация, което има до 499 служители.
- (20) Политическите цели на настоящата програма ще се изпълняват също така посредством финансови инструменти и бюджетна гаранция от фонд InvestEU, най-вече в рамките на компонентите на политиката за научни изследвания, иновации и цифровизация и за МСП.

¹⁶ Част от общото споразумение с ЕП.

- (21) ЕСИ, заедно с други части от програмата „Хоризонт Европа“, следва да стимулира всички форми на иновации, от поетапни до водещи до пробив и революционни иновации, като поставя акцент по-специално върху иновациите, създаващи нови пазари. Чрез своите инструменти „Изследвач“ и „Ускорител“ ЕСИ следва да се стреми да набелязва, разработва и внедрява всякакви видове високорискови иновации, включително поетапни иновации, с основен акцент върху водещите до пробив, революционните и дълбокотехнологичните иновации, които имат потенциал да се превърнат в създаващи нови пазари иновации. Съгласуваното и целенасочено подпомагане от ЕСИ следва да запълни сегашния вакуум при публичното подпомагане и частните инвестиции за водещи до пробив иновации. Инструментите на ЕСИ се нуждаят от специални правни и управленски елементи, които да отразяват целите на ЕСИ, и по-специално дейностите по пазарно внедряване¹⁷.
- (22) Инструментът „Ускорител“ на ЕСИ ще осигури път през „долината на смъртта“ между научните изследвания, фазата, която предхожда масовата търговска реализация, и разрастването на дружествата. Този инструмент ще предоставя подпомагане за операции с голям потенциал, които представляват такъв технологичен/научен, финансов, управленски и/или пазарен риск, че все още не се считат за подходящи за финансиране от финансовите институции и поради това не могат да привлекат достатъчно инвестиции от пазара, като по този начин инструментът ще допълва програмата InvestEU, създадена с Регламент ...¹⁸, която ще подпомага иновативни и същевременно подходящи за финансиране проекти и дружества.
- (22a) В тясно взаимодействие с InvestEU инструментът „Ускорител“ на ЕСИ следва да финансира — под формата на смесено финансиране и подпомагане с капиталово финансиране — МСП, включително стартиращи предприятия, и в изключителни случаи също и проекти, реализирани от малки дружества със средна пазарна капитализация, които или все още не са в състояние да генерират приходи, или все още не са рентабилни, или все още не могат да привлекат достатъчно инвестиции, за да изпълнят изцяло бизнес планове на своите проекти. Такива отговарящи на условията образувания ще се считат за неподходящи за финансиране от финансови институции, макар че част от техните инвестиционни нужди е можело или може да бъдат посрещнати от един или няколко инвеститори като частна или публична банка, семейно съдружие, фонд за рисков капитал, бизнес ангел и др. По този начин, като преодолява неефективност на пазара, инструментът „Ускорител“ на ЕСИ ще финансира обещаващи образувания, които все още не се считат за подходящи за финансиране от финансови институции, но които реализират проекти, свързани с водещи до пробив и създаващи нови пазари иновации. След като проектите започнат да се считат за подходящи за финансиране от финансови институции, те могат да бъдат финансирани по линия на InvestEU на по-късен етап от развитието си¹⁹.

¹⁷ Част от общото споразумение с ЕП.

¹⁸

¹⁹ Част от общото споразумение с ЕП.

- (22б) Въпреки че бюджетът на инструмента „Ускорител“ на ЕСИ следва да бъде основно използван за смесено финансиране, за целите на член 43 подпомагането само с безвъзмездни средства от инструмента „Ускорител“ за МСП, включително стартиращи предприятия, следва да съответства на финансирането в рамките на бюджета на инструмента за МСП на предходната рамкова програма „Хоризонт 2020“, създадена с Регламент (ЕС) № 1291/2013 на Европейския парламент и на Съвета²⁰.
- (23) ЕИТ, главно чрез своите общности на знание и иновации, следва да се стреми към укрепване на екосистемите за иновации в отговор на глобалните предизвикателства, като насърчава интегрирането на иновациите, научните изследвания, висшето образование и предприемачеството. В съответствие със своя учредителен акт — регламента за ЕИТ — и стратегическата си програма за научни изследвания и иновации, ЕИТ следва да стимулира иновациите в своите дейности и значително да повиши подпомагането за интегриране на висшето образование в екосистемата за иновации, по-специално като стимулира обучението с предприемаческа насоченост, насърчава извъндисциплинарното сътрудничество между промишлените и академичните среди и набелязва уменията, които ще бъдат необходими на бъдещите новатори, за да могат да се справят с глобалните предизвикателства, и които включват задълбочени цифрови и иновационни умения. Схемите за подпомагане, които осигурява ЕИТ, следва да се ползват от бенефициерите по линия на ЕСИ, а стартиращите предприятия, които възникват от общностите на знание и иновации към ЕИТ, следва да имат достъп до действията на ЕСИ. Въпреки че акцентът на ЕИТ върху екосистемите за иновации безпроблемно го прикрепя към стълб „Иновативна Европа“, ЕИТ следва по целесъобразност да подпомага също и останалите стълбове.
- (24) За да могат да процъфтяват водещите до пробив иновации, от ключово значение е да се осигуряват и поддържат равнопоставени условия за дружествата, които се конкурират на даден пазар, като по този начин се дава възможност по-специално на малките и средните новаторски предприятия да се възползват от своите инвестиции и да си завоюват дял от пазара.

²⁰ Част от общото споразумение с ЕП.

[(25) Програмата следва да насърчава и да интегрира сътрудничеството с трети държави и международни организации и инициативите въз основа на взаимните ползи, интересите на ЕС, международните ангажименти и, когато е целесъобразно, реципрочността. Международното сътрудничество следва да се стреми да утвърждава високите постижения на Съюза в научните изследвания и иновациите, да повишава неговата привлекателност и икономическата и промишлената му конкурентоспособност, да търси отговор на глобалните предизвикателства, включително целите на ООН за устойчиво развитие при следване на принципите в Програмата до 2030 г. и Парижкото споразумение към Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата, и да подпомага външните политики на Съюза. Необходимо е да се следва подход на цялостно отваряне за международно участие и целенасочени действия за международно сътрудничество, включително чрез установяването на подходящи критерии за допустимост до финансиране на образувания, установени в държави с ниски до средни доходи. Същевременно асоциирането на трети държави, по-специално за предполагащите сътрудничество части от програмата, следва да се насърчава в съответствие със споразуменията за асоцииране и с акцент върху добавената стойност за Съюза.]

(25a) В съответствие с член 218, параграф 4 от ДФЕС Съветът може да определи специален комитет, като преговорите трябва да се водят в консултация с него, включително във връзка с изготвянето и съдържанието на споразуменията за асоцииране.

(26) С цел да се задълбочават връзките между науката и обществото и да се извлича максимална полза от взаимодействието помежду им, програмата следва да привлича и включва граждани и организации на гражданското общество в съвместното проектиране и разработване на програми и съдържание за отговорни научни изследвания и иновации, отговарящи на опасенията, нуждите и очакванията на гражданите и гражданското общество, като насърчава образованието по естествени и точни науки, осигурява обществен достъп до научните знания и улеснява участието на гражданите и организациите на гражданското общество в дейностите по програмата. Това следва да се търси в цялата програма и чрез предназначени за тази цел дейности в част „Разширяване и укрепване на европейското научноизследователско пространство“. Ангажирането на гражданите и гражданското общество в научните изследвания и иновациите следва да се съчетава с дейности за популяризиране, за да се генерира и поддържа обществена подкрепа за програмата. Програмата следва да се стреми и към премахване на препятствията и насърчаване на полезните взаимодействия между науката, технологиите, културата и изкуствата, за да се постигне ново качество на устойчивите иновации. Следва да се наблюдават предприетите мерки за подобряване на участието на гражданите и гражданското общество в подпомаганите проекти.

- (27) По целесъобразност програмата следва да отчита специфичните особености на най-отдалечените региони, признати в член 349 от ДФЕС, в съответствие с приветстваното от Съвета съобщение на Комисията „Засилено и обновено стратегическо партньорство с най-отдалечените региони на ЕС“²¹.
- (28) Дейностите, които се развиват по програмата, следва да са насочени към отстраняване на неравенството между половете, към подобряване на равновесието между професионалния и личния живот и към насърчаване на равенството между жените и мъжете при научните изследвания и иновациите, в съответствие с членове 2 и 3 от Договора за Европейския съюз и член 8 от ДФЕС. Свързаното с пола измерение следва да се включва в съдържанието на научните изследвания и иновациите и да се проследява на всички етапи от научноизследователския цикъл. В допълнение дейностите по програмата следва да се стремят да отстраняват неравенството и да утвърждават равенството и многообразието във всички аспекти на научните изследвания и иновациите по отношение на възраст, увреждания, раса и етническа принадлежност, религия или убеждения и сексуална ориентация.
- (28a) В цялата програма следва непрекъснато да бъде търсено административно опростяване, по-специално намаляване на административната тежест за бенефициерите. Комисията следва допълнително да опрости своите инструменти и насоки по такъв начин, че те да представляват минимална тежест за бенефициерите. По-специално Комисията следва да обмисли издаването на съкратена версия на насоките²².
- (29) С настоящия регламент се установяват целите и се определят приоритетите за действията на Съюза при научноизследователска и развойна дейност в областта на отбраната, посочват се основните линии на тези действия и се уточнява размерът на финансовото участие на Съюза по отношение на финансирането на научноизследователска и развойна дейност в областта на отбраната. Като се имат предвид специфичните особености на отбранителната промишленост, подробните разпоредби относно финансирането от Съюза на научноизследователски проекти в областта на отбраната следва да се определят в Регламент ... за създаване на Европейския фонд за отбрана²³, който урежда правилата за участие в научни изследвания в областта на отбраната. Взаимодействията следва да са от полза за научните изследвания в гражданската сфера и в областта на отбраната, въпреки че предприетите действия съгласно настоящия регламент, с изключение на действията, обхванати от Европейския фонд за отбрана, следва да са насочени изключително към граждански приложения. Ще се премахне ненужното дублиране.

²¹ Съобщение на Комисията „Засилено и обновено стратегическо партньорство с най-отдалечените региони на ЕС“ (COM(2017) 623 final).

²² Част от общото споразумение с ЕП.

²³

- (30) С настоящия регламент се определя финансов пакет за програмата. Посочената в настоящия регламент сума представлява основната референтна сума по смисъла на [позоваването да се актуализира съобразно новото междуинституционално споразумение: точка 17 от Междуинституционалното споразумение от 2 декември 2013 г. между Европейския парламент, Съвета и Комисията относно бюджетната дисциплина, сътрудничеството по бюджетни въпроси и доброто финансово управление²⁴] за Европейския парламент и за Съвета в рамките на годишната бюджетна процедура.
- (31) Регламент (ЕС, Евратом) № [новият финансов регламент] (Финансовият регламент), приет въз основа на член 322 от ДФЕС, се прилага към настоящата програма освен в случаите, когато е посочено друго поради специфичното естество на научноизследователските и иновационните дейности, което налага различни правила, например във връзка с допълнително опростяване или по-къси срокове. В него са определени правилата относно изпълнението на бюджета на Съюза, включително правилата относно безвъзмездните средства, наградите, поръчките, непрякото изпълнение, финансовата помощ, финансовите инструменти и бюджетните гаранции, и са предвидени проверки на отговорността на финансовите участници. [Правилата, приети въз основа на член 322 от ДФЕС, засягат също защитата на бюджета на Съюза в случай на широко разпространено незачитане на принципите на правовата държава в държавите членки, тъй като зачитането на тези принципи е съществена предпоставка за добро финансово управление и ефективно финансиране от ЕС.]
- (31a) Без да се засягат общите преговори по МФР, общият бюджет за компонента „Разширяване на участието и споделянето на високи научни постижения“ от частта „Разширяване на участието и укрепване на европейското научноизследователско пространство“ на програмата „Хоризонт Европа“ следва да бъде поне 3,3% от общия бюджет на „Хоризонт Европа“. Този бюджет следва да бъде от полза главно за правните субекти в държавите, обхванати от разширяването на участието²⁵.

²⁴ Позоваването да се актуализира: ОВ С 373, 20.12.2013 г., стр. 1. Споразумението е достъпно на адрес: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2013.373.01.0001.01.BUL&toc=OJ:C:2013:373:TOC

²⁵ Част от общото споразумение с ЕП.

[(32) В съответствие с регламенти (ЕС, Евратом) 2018/1046²⁶ („Финансовия регламент“) и (ЕС, Евратом) № 883/2013 на Европейския парламент и на Съвета²⁷ и регламенти (ЕО, Евратом) № 2988/95²⁸, (Евратом, ЕО) № 2185/96²⁹ и (ЕС) 2017/1939³⁰ на Съвета финансовите интереси на Съюза следва да се защитават посредством пропорционални мерки, включително предотвратяване, разкриване, коригиране и разследване на нередности, включително измами, събиране на изгубени, недължимо платени или неправилно използвани средства и, когато е целесъобразно, налагане на административни санкции.

²⁶ Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юли 2018 г. за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, за изменение на регламенти (ЕС) № 1296/2013, (ЕС) № 1301/2013, (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) № 1304/2013, (ЕС) № 1309/2013, (ЕС) № 1316/2013, (ЕС) № 223/2014 и (ЕС) № 283/2014 и на Решение № 541/2014/ЕС и за отмяна на Регламент (ЕС, Евратом) № 966/2012 (ОВ L 193, 30.7.2018 г., стр. 1).

²⁷ Регламент (ЕС, Евратом) № 883/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 септември 2013 г. относно разследванията, провеждани от Европейската служба за борба с измамите (OLAF), и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1073/1999 на Европейския парламент и на Съвета и Регламент (Евратом) № 1074/1999 на Съвета (ОВ L 248, 18.9.2013 г., стр. 1).

²⁸ Регламент (ЕО, Евратом) № 2988/95 на Съвета от 18 декември 1995 г. относно защитата на финансовите интереси на Европейските общности (ОВ L 312, 23.12.1995 г., стр. 1).

²⁹ Регламент (Евратом, ЕО) № 2185/96 на Съвета от 11 ноември 1996 г. относно контрола и проверките на място, извършвани от Комисията за защита на финансовите интереси на Европейските общности срещу измами и други нередности (ОВ L 292, 15.11.1996 г., стр. 2).

³⁰ Регламент (ЕС) 2017/1939 на Съвета от 12 октомври 2017 г. за установяване на засилено сътрудничество за създаване на Европейска прокуратура (ОВ L 283, 31.10.2017 г., стр. 1).

По-специално, в съответствие с регламенти (Евратом, ЕО) № 2185/96 и (ЕС, Евратом) № 883/2013 Европейската служба за борба с измамите (OLAF) може да извършва административни разследвания, включително проверки и инспекции на място, с цел установяване на наличието на измами, корупция или друга незаконна дейност, засягаща финансовите интереси на Съюза. В съответствие с Регламент (ЕС) 2017/1939 Европейската прокуратура може да извършва разследване и наказателно преследване за престъпления срещу финансовите интереси на Съюза, както е предвидено в Директива (ЕС) 2017/1371 на Европейския парламент и на Съвета³¹. В съответствие с Финансовия регламент всички лица или субекти, получаващи средства на Съюза, трябва да оказват пълно съдействие за защита на финансовите интереси на Съюза, да предоставят правата и достъпа, необходими на Комисията, на OLAF, на Европейската прокуратура по отношение на държавите членки, участващи в засилено сътрудничество съгласно Регламент (ЕС) 2017/1939, и на Европейската сметна палата, и да гарантират, че всички трети лица, участващи в изпълнението на средства на Съюза, предоставят равностойни права.]

[(32а) Трети държави, които са членове на Европейското икономическо пространство (ЕИП), могат да участват в програми на Съюза в рамките на сътрудничеството, установено съгласно Споразумението за Европейското икономическо пространство³², което предвижда, че програмите се изпълняват по силата на решение, прието съгласно посоченото споразумение. Трети държави могат също да участват по силата на други правни инструменти. В настоящия регламент следва да бъде въведена специална разпоредба, с която на отговорния разпоредител с бюджетни кредити, на OLAF и на Европейската сметна палата да се предоставят правата и достъпът, необходими, за да упражняват в пълна степен съответните си правомощия.]

³¹ Директива (ЕС) 2017/1371 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2017 г. относно борбата с измамите, засягащи финансовите интереси на Съюза, по наказателноправен ред (ОВ L 198, 28.7.2017 г., стр. 29).

³² ОВ L 1, 3.1.1994 г., стр. 3.

- (33) В съответствие с [позоваването да се актуализира съобразно ново решение относно ОСТ: член 94 от Решение 2013/755/ЕС на Съвета³³] физически лица и организации, установени в отвъдморски страни и територии (ОСТ), имат право да получават финансиране при спазване на правилата и целите на програмата и на евентуалните договорености, приложими по отношение на държавата членка, с която е свързана съответната отвъдморска страна или територия.
- (34) В съответствие с точки 22 и 23 от Междуинституционалното споразумение от 13 април 2016 г. за по-добро законотворчество е налице необходимост да се извърши оценка на настоящата програма въз основа на информацията, събрана посредством специфични изисквания за докладване и наблюдение, като същевременно се избягват свръхрегулирането и административната тежест, по-специално за държавите членки и бенефициерите по програмата. Когато е целесъобразно, тези изисквания могат да включват измерими показатели като основа за оценката на последиците от програмата по места.
- (35) За да може да се допълват или изменят показателите за пътищата на въздействие, когато това се счита за необходимо, на Комисията следва да бъде делегирано правомощието да приема актове в съответствие с член 290 от Договора за функционирането на Европейския съюз. От особена важност е по време на подготвителната си работа Комисията да проведе подходящи консултации, включително на експертно равнище, и тези консултации да бъдат проведени в съответствие с принципите, заложи в Междуинституционалното споразумение от 13 април 2016 г. за по-добро законотворчество. По-специално, с цел осигуряване на равностойно участие при подготовката на делегираните актове, Европейският парламент и Съветът получават всички документи едновременно с експертите от държавите членки, като техните експерти получават систематично достъп до заседанията на експертните групи на Комисията, занимаващи се с подготовката на делегираните актове.
- (36) Съгласуваността и полезните взаимодействия между програмата „Хоризонт Европа“ и Космическата програма на ЕС ще стимулират европейския космически сектор, за да бъде иновативен и конкурентоспособен на световно равнище, ще засилят независимостта на Европа в достъпа и използването на космическото пространство в сигурна и безопасна среда и ще укрепят ролята на Европа като глобален фактор. Високите научни постижения, водещите до пробив решения и потребителите надолу по веригата в програмата „Хоризонт Европа“ ще бъдат подпомагани чрез данни и услуги, предоставяни от Космическата програма.

³³ Решение 2013/755/ЕС на Съвета от 25 ноември 2013 г. за асоцииране на отвъдморските страни и територии към Европейския съюз („Решение за отвъдморско асоцииране“) (ОВ L 344, 19.12.2013 г., стр. 1).

- (36a) Съгласуваността и полезните взаимодействия между програмите „Хоризонт Европа“ и „Еразъм“ ще стимулират възприемането на научноизследователските резултати чрез обучителни дейности, ще внесат новаторски дух в образователната система и ще гарантират, че дейностите по образование и обучение разчитат на най-актуалните научноизследователски и иновационни дейности. Във връзка с това след пилотните действия за мрежи от европейски университети по линия на програмата „Еразъм+“ в периода 2014—2020 г., програмата „Хоризонт Европа“ ще допълва по целесъобразност чрез полезни взаимодействия подпомагането, предоставяно от програмата „Еразъм“ на европейските университети.
- (37) Правилата за участие и разпространение на резултатите следва да отразяват адекватно нуждите на програмата, като се вземат под внимание опасенията и препоръките, изразени от различни заинтересовани страни и експерти при междинната оценка на програмата „Хоризонт 2020“.
- (38) Чрез общи правила за цялата рамкова програма следва да се осигури съгласувана рамка, улесняваща участието в програми, които се подпомагат финансово чрез бюджета на рамковата програма, включително в програми, ръководени от органи за финансиране като ЕИТ, съвместни предприятия или всякакви други структури, създадени по силата на член 187 от ДФЕС, или в програми, осъществявани от държави членки съгласно член 185 от ДФЕС. Приемането на специфични правила следва да бъде възможно, но изключенията трябва да бъдат ограничени до строго необходимото и да са надлежно обосновани.
- (39) При действията, които попадат в обхвата на програмата, следва да се зачитат основните права и да се съблюдават принципите, заложили по-специално в Хартата на основните права на Европейския съюз. Тези действия следва да бъдат в съответствие с всички правни задължения, в т.ч. с международното право и с всички имащи отношение решения на Комисията, като известието на Комисията от 28 юни 2013 г.³⁴, както и с етичните принципи, които включват избягването на каквито и да било нарушения на интегритета в научните изследвания. При научноизследователските дейности следва да се отчита също така член 13 от ДФЕС и използването на животни в научните изследвания и изпитванията следва да се намалява, като крайната цел е намирането на техен заместител за лабораторни цели³⁵.

³⁴ ОВ С 205, 19.7.2013 г., стр. 9.

³⁵ Вж. изявлението на Комисията относно финансирането от ЕС в областта на научните изследвания на човешки ембрионални стволови клетки за програмата „Хоризонт Европа“ (бележката под линия ще бъде заличена в окончателния текст).

- (40) В съответствие с целите на международното сътрудничество, определени в членове 180 и 186 от ДФЕС, следва да се поощрява участието на правни субекти, установени в трети държави, и на международни организации. Изпълнението на програмата следва да бъде в съответствие с мерките, приети съгласно членове 75 и 215 от ДФЕС, както и с международното право. [При действия, които са свързани със стратегически активи или интереси на Съюза, както и с неговата независимост или сигурност, участието в конкретни действия по програмата може да бъде ограничено само до образувания, които са установени в държавите членки, или до образувания, които са установени в конкретни асоциирани или други трети държави в допълнение към държавите членки.]
- (41) Като отчита изменението на климата сред най-големите световни и обществени предизвикателства и като отразява значението на борбата срещу изменението на климата съгласно ангажиментите на Съюза за прилагане на Парижкото споразумение и целите на ООН за устойчиво развитие, настоящата програма ще допринесе за интегриране на действията за климата и постигане на общата цел за изразходване на [25%] от бюджета на ЕС в подкрепа на целите, свързани с климата. Отчитането на въпроси, свързани с климата, следва да се включва по подходящ начин в съдържанието на научните изследвания и иновациите и да се проследява на всички етапи от научноизследователския цикъл³⁶.
- (41a) В контекста на пътя на въздействие в областта на климата Комисията ще докладва относно крайни продукти, иновации и обобщени прогнозни резултати от проектите, които са свързани с климата, включително разбити по част от програмата и по начин на изпълнение. В своя анализ Комисията следва да вземе предвид дългосрочните икономически, обществени и екологични разходи и ползи за европейските граждани в резултат на дейностите по програмата, включително възприемането на иновативни решения за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптиране към него, очакваното въздействие върху работните места и създаването на предприятия, икономическия растеж и конкурентоспособността, чистата енергия, здравето и благосъстоянието (включително качеството на въздуха, почвите и водите). Резултатите от този анализ на въздействието следва да бъдат оповестени публично и оценени в контекста на целите на Европа в областта на климата и енергетиката и да послужат като обратна информация за последващия процес на стратегическо планиране и бъдещите работни програми³⁷.
- (41б) В съответствие с целите за устойчиво развитие научноизследователските и иновационните дейности следва да допринасят за опазването и възстановяването на биологичното разнообразие.

³⁶ Част от общото споразумение с ЕП.

³⁷ Част от общото споразумение с ЕП.

- (43) Използването на чувствителна информация, свързана с предходни знания, и достъпът на неупълномощени лица до чувствителни резултати може да се отразят неблагоприятно върху интересите на Съюза или на една или повече държави членки. Поради това боравенето с поверителни данни и класифицирана информация следва да се подчинява на съответната нормативна уредба на Съюза, включително на вътрешните правила на институциите като например Решение (ЕС, Евратом) 2015/444 на Комисията, с което се определят разпоредбите относно правилата за сигурност за защита на класифицираната информация на ЕС.
- (44) Необходимо е да се определят минималните условия за участие както като общо правило, когато консорциумът следва да включва най-малко един правен субект от държава членка, така и с оглед на специфичните особености на конкретния вид действия по програмата.
- (45) Целесъобразно е да се определят редът и условията за предоставяне на финансиране от страна на Съюза за участниците в действия по програмата. При изпълнението на безвъзмездните средства следва да се имат предвид всички форми на принос, определени във Финансовия регламент, включително еднократни суми, единни ставки или единични разходи, с оглед на по-нататъшно опростяване. В споразумението за отпускане на безвъзмездни средства следва да се определят правата и задълженията на бенефициерите, включително ролята и задачите на координатора, когато това е приложимо. Следва да се осигури тясно сътрудничество с експерти от държавите членки при изготвяне и при значително изменение на образците на споразуменията за отпускане на безвъзмездни средства.
- (46) За да бъде спазен принципът на съфинансиране, в настоящия регламент процентите на финансиране се посочват като максимални стойности. При изпълнението на програмата може да се допуснат по-ниски проценти на финансиране само при надлежно обосновани случаи.
- (47) В съответствие с Финансовия регламент програмата следва да предоставя основа за по-широко приемане на обичайните практики за определяне и анализ на разходите на бенефициерите, що се отнася до разходите за персонал и единичните разходи за вътрешно фактурирани стоки и услуги (включително за големи научноизследователски инфраструктури по смисъла на програмата „Хоризонт 2020“). Използването на единични разходи за вътрешно фактурирани стоки и услуги, изчислени съгласно обичайните счетоводни практики на бенефициерите и комбиниращи действителни преки и непреки разходи, следва да бъде вариант, който може да бъде избран от всички бенефициери. Във връзка с това бенефициерите следва да могат да включват действителни непреки разходи, изчислени въз основа на коефициента за разпределение в такива единични разходи за вътрешно фактурирани стоки и услуги³⁸.

³⁸ Част от общото споразумение с ЕП.

- (48) Действащата понастоящем система за възстановяване на действителните разходи за персонал следва да се опрости допълнително, като се използва подходът за възнаграждение на базата на проекти, който беше разработен в рамките на програмата „Хоризонт 2020“, и да се съгласува в още по-голяма степен с Финансовия регламент, като стремежът е да се намалят разликите във възнагражденията между участващите в програмата научни изследователи от ЕС³⁹.
- (49) Гаранционният фонд на участниците, създаден по линия на „Хоризонт 2020“ и управляван от Комисията, се оказва важен предпазен механизъм, който ограничава рисковете, свързани с дължимите и невъзстановени суми от неизпълнили задълженията си участници. Поради това този фонд, преименуван на Взаимозастрахователен механизъм (наричан по-долу „механизмът“), следва да продължи дейността си и да я разшири, така че да обхване други органи за финансиране, и по-специално инициативи по член 185 от ДФЕС. Механизмът следва да бъде отворен за бенефициери на всяка друга пряко управлявана програма на Съюза.
- (50) Следва да се определят правила за използване и разпространение на резултатите, за да се гарантира, че бенефициерите защитават, използват и разпространяват резултатите и осигуряват достъп до тях в зависимост от случая. По-голямо внимание следва да се обърне на използването на резултатите, като Комисията следва да набележи и да спомогне за максимално увеличаване на възможностите за бенефициерите да използват резултатите, и по-специално в Съюза. Използването следва да бъде в съответствие с принципите на настоящата програма, включително насърчаването на иновациите в Съюза и укрепване на европейското научноизследователско пространство⁴⁰.

³⁹ Част от общото споразумение с ЕП.

⁴⁰ Част от общото споразумение с ЕП.

- (51) Следва да се запазят ключовите елементи на системата за оценка и подбор на предложения, която се използва при предходната програма „Хоризонт 2020“, както и нейната насоченост към високи постижения. Подборът на предложенията следва да продължи да се извършва въз основа на оценка, изготвена от независими експерти. Комисията следва да продължи да включва независими наблюдатели в процеса на оценяване, когато е приложимо. По отношение на действия по инструмента „Изследвач“ на ЕСИ, мисии и в други надлежно обосновани случаи, изложени в работната програма, може да се отчете необходимостта от осигуряване на цялостна съгласуваност на портфейла от проекти, при условие че предложенията за проекти са надхвърлили приложимите прагове. Целите и процедурите за това следва да се публикуват предварително. В съответствие с член 200, параграф 7 от Финансовия регламент заявителите следва да получат обратна информация относно оценката на предложението им, по-специално основанията за отхвърляне, когато е приложимо.
- (52) За всички части на програмата, когато това е възможно, следва да се прилага систематично използването на чужди одити и оценки от други програми на Съюза в съответствие с членове 126 и 127 от Финансовия регламент, за да се намали административната тежест за бенефициерите на средства от Съюза. Използването на чужди одити и оценки следва да се предвиди изрично, като се вземат предвид и други елементи, целящи постигане на увереност, като одити на системите и процесите.
- (53) Като стимул за търсенето на отговор на специфични предизвикателства в областта на научните изследвания и иновациите следва да се използват награди, включително — когато е целесъобразно — общи или съвместни награди, организирани от Комисията или органа за финансиране заедно с други органи на Съюза, асоциирани държави, трети държави, международни организации или правни субекти с нестопанска цел.
- (54) Видовете финансиране и методите за изпълнение по настоящия регламент следва да се избират в зависимост от възможностите им за осъществяване на специфичните цели на действията и за постигане на резултати, като се вземат предвид по-специално разходите за проверките, административната тежест и очакваният риск от неспазване. По отношение на безвъзмездните средства това следва да включва разглеждане на възможността за използването на еднократни суми, единни ставки и скали за единични разходи,

ПРИЛОЖЕНИЕ IV

ПОЛЕЗНИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ С ДРУГИ ПРОГРАМИ

За да се увеличи максимално въздействието на научните изследвания и иновациите върху обществото, околната среда и икономиката като цяло и за да се допринесе за постигането на целите на Съюза, програмите за финансиране от Съюза трябва да бъдат съгласувани и да се осъществяват в полезни взаимодействия.

Полезните взаимодействия се основават на взаимното допълване между структурата и целите на програмите, както и на съвместимостта на правилата и процесите за финансиране на равнището на изпълнението.

Финансирането от „Хоризонт Европа“ се използва само за финансиране на научноизследователски и иновационни дейности. Процесът на стратегическо планиране гарантира съгласуването на приоритетите за различните програми за финансиране от Съюза и осигурява последователни възможности за финансиране на различните етапи от цикъла на научните изследвания и иновациите. Освен това взаимодействията с други програми и политики за финансиране от Съюза са полезни за мисиите и партньорствата.

Внедряването на научноизследователски резултати и новаторски решения, разработени в рамковата програма, се улеснява с подкрепата на други програми за финансиране от Съюза, по-специално чрез стратегии за разпространение и използване, трансфер на знания, източници на допълнително и кумулативно финансиране и съпътстващи мерки на политиката.

Финансирането на научноизследователски и иновационни дейности се ползва от хармонизирани правила, които са разработени така, че да осигурят добавена стойност за ЕС, да избягват припокривания с различни програми на Съюза и да са насочени към максимална ефективност и административно опростяване.

В точките по-долу се посочва по-подробно как се осъществяват тези полезни взаимодействия между рамковата програма и различните програми на Съюза.

1. Полезните взаимодействия с Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) (обща селскостопанска политика — ОСП) гарантират, че:
 - а) потребностите от научни изследвания и иновации на селскостопанския сектор и селските райони в ЕС се определят, например, в рамките на Европейското партньорство за иновации „Селскостопанска производителност и устойчивост“⁴¹ и се отразяват както в процеса на стратегическо планиране на рамковата програма, така и в работните програми;
 - б) ОСП използва по най-добър начин резултатите от научните изследвания и иновациите и насърчава използването, прилагането и внедряването на новаторски решения, включително произтичащи от проекти, които са финансирани по линия на рамковите програми за научни изследвания и иновации и от Европейското партньорство за иновации „Селскостопанска производителност и устойчивост“;
 - в) ЕЗФРСР подпомага възприемането и разпространението на знания и решения, които произтичат от резултатите от рамковата програма и водят до по-динамичен селскостопански сектор и до нови възможности за развитие на селските райони.
2. Полезните взаимодействия с Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР) гарантират, че:
 - а) рамковата програма и ЕФМДР са тясно взаимосвързани, тъй като потребностите на ЕС от научни изследвания и иновации в областта на интегрираната морска политика се реализират посредством процеса на стратегическо планиране на рамковата програма;

⁴¹ Съобщение на Комисията до Европейския парламент и до Съвета относно Европейското партньорство за иновации „Селскостопанска производителност и устойчивост“ (COM(2012) 79 final).

- б) ЕФМДР подкрепя разгръщането на нови технологии и новаторски продукти, процеси и услуги, и по-специално такива, които произтичат от рамковата програма в областта на мореплаването и морската политика; ЕФМДР също така насърчава събирането, обработването и мониторинга на теренни данни и разпространява съответните действия, подпомагани по линия на рамковата програма, което от своя страна допринася за изпълнението на общата политика в областта на рибарството, морската политика на ЕС и международното управление на океаните.

3. Полезните взаимодействия с Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) гарантират, че:

- а) механизмите за допълнително и кумулативно финансиране по линия на ЕФРР и рамковата програма се използват за подпомагане на дейности, осигуряващи връзка по-специално между стратегиите за интелигентна специализация и високите постижения в областта на научните изследвания и иновациите, в т.ч. съвместни трансрегионални/транснационални програми и общоевропейски научноизследователски инфраструктури, с цел да се укрепи европейското научноизследователско пространство и да се допринесе за целите за устойчиво развитие;
- б) ЕФРР се съсредоточава, наред с другото, върху развитието и укрепването на регионалните и местните научноизследователски и иновационни екосистеми и трансформацията на промишлеността, включително както подкрепата за изграждането на капацитет за научни изследвания и иновации, така и възприемането на резултатите и разгръщането на нови технологии и новаторски по-благоприятни за климата решения от рамковите програми за научни изследвания и иновации чрез ЕФРР.

4. Полезните взаимодействия с Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) гарантират, че:

- а) чрез национални или регионални програми ЕСФ+ може да включи и да разпространява за широко използване иновативни учебни планове, подкрепяни от рамковата програма, за да се предоставят на хората умения и компетентности, необходими за променящите се изисквания на трудовия пазар;

- б) мерките за допълнително финансиране по линия на ЕСФ+ може да се използват в подкрепа на дейности за насърчаване на развитието на човешкия капитал в областта на научните изследвания и иновациите с цел укрепване на европейското научноизследователско пространство;
 - в) ЕСФ+ включва иновативни технологии и нови бизнес модели и решения, по-специално произтичащи от рамковите програми, с цел да се допринесе за постигането на иновативни, ефикасни и устойчиви здравни системи и да се улесни достъпът до по-качествено и по-безопасно здравно обслужване за европейските граждани.
5. Полезните взаимодействия с Механизма за свързване на Европа (MCE) гарантират, че:
- а) нуждите от научни изследвания и иновации в областта на транспорта, енергетиката и в цифровия сектор в ЕС се определят и отразяват в процеса на стратегическо планиране на рамковата програма;
 - б) MCE подкрепя широкомащабното разгръщане и внедряване на иновативни технологии и решения в областта на транспорта, енергетиката и цифровата физическа инфраструктура, и по-специално такива, които произтичат от рамковите програми за научни изследвания и иновации;
 - в) обменът на информация и данни между рамковата програма и проекти по линия на MCE ще бъде улеснен — например чрез изтъкване на технологии от рамковата програма с висока пазарна готовност, които могат да се разгърнат още повече чрез Механизма за свързване на Европа.

6. Полезните взаимодействия с програмата „Цифрова Европа“ гарантират, че:
- а) като се има предвид, че няколко тематични области, обхванати от рамковата програма и от програмата „Цифрова Европа“, се доближават, видът на действията, които ще бъдат подпомагани, очакваните от тях крайни продукти и тяхната логика на интервенция са различни и се допълват взаимно;
 - б) нуждите от научни изследвания и иновации, свързани с цифровите аспекти, се определят и отразяват в процеса на стратегическо планиране на рамковата програма; това включва научни изследвания и иновации в областта на високопроизводителните изчислителни технологии, изкуствения интелект, киберсигурността, съчетаването на цифровите технологии с други базови технологии и нетехнологични иновации; подкрепя за разрастването на дружествата, които въвеждат водещи до пробив иновации (много от които ще съчетават цифрови и физически технологии); както и подкрепя за цифровите научноизследователски инфраструктури;
 - в) Програмата „Цифрова Европа“ се съсредоточава върху широкомащабен цифров капацитет и изграждане на инфраструктура във високопроизводителните изчислителни технологии, изкуствения интелект, киберсигурността и задълбочените цифрови умения и има за цел широкото възприемане и внедряване в цяла Европа на важни съществуващи или изпитани иновативни цифрови решения в рамките на ЕС в области от обществен интерес (като например здравеопазването, публичната администрация, правосъдието и образованието) или при пазарна неефективност (като например цифровизация на предприятията и особено на малките и средните предприятия); Програмата „Цифрова Европа“ се изпълнява главно чрез координирани и стратегически инвестиции с държавите членки (по-специално чрез съвместни обществени поръчки) в цифров капацитет, който да се споделя в цяла Европа, и в действията на равнище ЕС в подкрепа на оперативната съвместимост и стандартизацията като част от развитието на цифровия единен пазар;
 - г) капацитетът и инфраструктурата на програмата „Цифрова Европа“ се предоставят на разположение на научноизследователската и иновационната общност, включително за подпомагани по линия на рамковата програма дейности, които включват изпитвания, експерименти и демонстрационни дейности във всички сектори и дисциплини;

- д) новите цифрови технологии, разработени посредством рамковата програма, постепенно ще бъдат възприети и внедрени от програмата „Цифрова Европа“;
- е) инициативите на рамковата програма за разработване на учебни планове за придобиване на умения и компетентности, включително за тези, които са предоставени на центровете за съвместно ползване на общността за знание и иновации „Цифрова сфера“ към Европейския институт за иновации и технологии, се допълват от изграждането на капацитет от задълбочени цифрови умения, с подкрепата по линия на програмата „Цифрова Европа“;
- ж) съществуват стабилни механизми за координация за стратегическо програмиране и оперативни процедури за двете програми и техните управленски структури включват съответните служби на Комисията, представители на държавите членки, както и други лица, засегнати от различните части на съответните програми.

7. Полезните взаимодействия с Програмата за единния пазар гарантират, че:

- а) Програмата за единния пазар е насочена към преодоляване на проблеми, свързани с неефективността на пазара, засягаща малките и средните предприятия, и ще насърчава предприемачеството, създаването на предприятия и техния растеж. Програмата за единния пазар и действията на бъдещия Европейски съвет по иновациите се допълват взаимно по отношение на иновативните предприятия, както и в областта на услугите за подпомагане на МСП, по-специално там, където пазарът не предоставя надеждно финансиране;
- б) мрежата Enterprise Europe може да служи в допълнение към други съществуващи структури за подкрепа на МСП (напр. национални центрове за контакт, агенции за иновации), за предоставяне на услуги за подкрепа в рамките на Европейския съвет по иновациите.

8. Полезните взаимодействия с Програмата за околната среда и действията по климата (LIFE) гарантират, че:

Нуждите от научни изследвания и иновации с цел справяне с екологичните, климатичните и енергийните предизвикателства в ЕС се определят и отразяват в процеса на стратегическо планиране на рамковата програма. LIFE ще продължи да действа като катализатор за прилагането на политиката и законодателството на ЕС в областта на околната среда, климата и енергетиката, включително чрез възприемане и прилагане на резултатите от научните изследвания и иновациите по линия на рамковата програма, и ще подпомага тяхното внедряване в национален и (между)регионален мащаб, когато това може да помогне за решаване на проблемите в областта на околната среда, климата и прехода. По-специално LIFE ще продължи да стимулира полезните взаимодействия с рамковата програма чрез отпускането на премия в хода на оценката за предложения, които включват използването на резултатите от рамковата програма. Стандартните проекти по LIFE ще подпомогнат разработването, изпитването или демонстрирането на подходящи технологии или методики за прилагането на политиката на ЕС в областта на околната среда и климата, които впоследствие да могат да бъдат внедрени в широк мащаб и които са финансирани от други източници, включително по линия на рамковата програма. Европейският съвет по иновациите към рамковата програма може да осигурява подкрепа за разширяването на мащаба и търговската реализация на нови водещи до пробив идеи, които могат да произтичат от изпълнението на проекти по програма LIFE.

9. Полезните взаимодействия с програма „Еразъм“ гарантират, че:

- а) комбинираните ресурси от рамковата програма, включително от Европейския институт за иновации и технологии, и от програма „Еразъм“ се използват за подпомагане на дейности, насочени към укрепване и модернизиране на европейските висши училища. Рамковата програма ще допълва подкрепата на програма „Еразъм“ за инициативата за европейските университети, в нейната научноизследователска част, когато това е целесъобразно. Това е част от разработването на нови съвместни и интегрирани дългосрочни и устойчиви стратегии за образование, научни изследвания и иновации, основани на трансдисциплинарни и междусекторни подходи за превръщане на триъгълника на знанието в реалност;

- б) рамковата програма и програма „Еразъм“ засилват интеграцията на образованието и научноизследователската дейност чрез улесняване на висшите училища при формулирането и създаването на общи образователни, научноизследователски и иновационни стратегии и мрежи, обезпечаване на преподаването с информация за най-новите открития и практики в научните изследвания за предлагане на по-активен опит в научните изследвания за всички студенти и кадри в областта на висшето образование, и по-специално изследователите, и подкрепа на други дейности, които интегрират висшето образование, научните изследвания и иновациите.

10. Полезните взаимодействия с Европейската космическа програма гарантират, че:

- а) нуждите от научни изследвания и иновации в свързаните с космическото пространство сектори нагоре и надолу по веригата в рамките на ЕС, както и в полза на Европейската космическа програма, се определят и отразяват в процеса на стратегическо планиране на рамковата програма; действията, свързани с научни изследвания в областта на космическото пространство и осъществявани по линия на „Хоризонт Европа“, по отношение на поръчките и на допустимостта на субектите се изпълняват в съответствие с разпоредбите на Космическа програма, когато е целесъобразно;
- б) данните и услугите в областта на космическото пространство, предоставени като обществено благо от Европейската космическа програма, се използват за разработване на водещи до пробив решения чрез научноизследователска дейност и иновации, включително в рамковата програма, по-специално за устойчиви храни и природни ресурси, наблюдение на климата, атмосфера, земя, крайбрежна и морска среда, интелигентни градове, свързана и автоматизирана мобилност, сигурност и справяне с бедствия;
- в) услугите за достъп до данни и информация по програма „Коперник“ допринасят за Европейския облак за отворена наука, като по този начин се улеснява достъпът до данни по „Коперник“ за научни работници, изследователи и новатори; научноизследователските инфраструктури, по-специално мрежите за наблюдение *in situ*, представляват основни елементи от инфраструктурата за наблюдение *in situ*, позволяващи услуги по програма „Коперник“, и на свой ред се ползват от информацията, създадена от услугите по програма „Коперник“.

11. Полезните взаимодействия с Инструмента за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество (ИСРМС) и Инструмента за предприєдинителна помощ (ИПП III) гарантират, че:
- а) нуждите от научни изследвания и иновации в областта на ИСРМС и ИПП III се определят и отразяват в процеса на стратегическо планиране на рамковата програма, в съответствие с целите за устойчиво развитие;
 - б) научноизследователските и иновационните дейности на рамковата програма се стремят, с участието на трети държави и целенасочени действия за международно сътрудничество, към съответствие и съгласуваност с паралелни направления по линия на ИСРМС и ИПП III, насочени към действия за възприемане от пазара и изграждане на капацитет, въз основа на съвместно определяне на нуждите и на областите на интервенция.
12. Полезните взаимодействия с фонд „Вътрешна сигурност“ и с инструмента за управление на границите като част от Фонда за интегрирано управление на границите гарантират, че:
- а) нуждите от научни изследвания и иновации в сферата на сигурността и интегрираното управление на границите се определят и отразяват в процеса на стратегическо планиране на рамковата програма;
 - б) фонд „Вътрешна сигурност“ и Фондът за интегрирано управление на границите могат да подпомагат внедряването на нови иновативни технологии и решения, и по-специално тези, които произтичат от рамковите програми за научни изследвания и иновации в областта на научноизследователската и иновационна дейност по сигурността.

13. Полезните взаимодействия с фонда InvestEU гарантират, че:
- а) рамковата програма осигурява смесено финансиране по линия на „Хоризонт Европа“ и на ЕСИ за новатори, които се характеризират с високо равнище на риск и за които пазарът не предоставя достатъчно и надеждно финансиране. Същевременно рамковата програма ще подкрепя ефективното изпълнение и управление на частното финансиране като част от смесеното финансиране чрез фондове и посредници, подпомагани по линия на InvestEU и други;
 - б) финансовите инструменти за научни изследвания и иновации и за МСП са групирани заедно във фонд InvestEU, по-конкретно чрез специален тематичен компонент за научни изследвания и иновации, както и чрез продукти, внедрявани в рамките на компонента за МСП, като по този начин се спомага и за постигане на целите на двете програми;
 - в) рамковата програма предоставя подходяща подкрепа за пренасочване на проектите, които не са подходящи за финансиране от ЕСИ, към InvestEU, когато това е уместно.
14. Полезните взаимодействия с Фонда за иновации в рамките на Схемата за търговия с емисии („Фонд за иновации“) гарантират, че:
- а) Фондът за иновации е предназначен специално за иновации в областта на нисковъглеродните технологии и процеси, включително безопасно за околната среда улавяне и използване на въглерод, което има значителен принос за смекчаване на последиците от изменението на климата, както и продукти — заместители на продукти с високи въглеродни емисии, и за съдействие за стимулиране на изграждането и експлоатацията на проекти, насочени към екологично безопасно улавяне и съхранение на CO₂ в геоложки обекти, както и за иновационни възобновяеми енергийни източници и технологии за съхранение на енергия;
 - б) рамковата програма ще финансира разработването и демонстрирането на технологии, които могат да допринесат за изпълнението на целите на ЕС за декарбонизация и за трансформация на енергетиката и промишлеността, особено чрез дейностите по нейния стълб II;

- в) Фондът за иновации може, в зависимост от изпълнението на критериите за подбор и за отпускане на средства, да подпомага етапа на демонстрация на допустими проекти, които може да са получили подпомагане по линия на рамковите програми за научни изследвания и иновации.

[15. Полезните взаимодействия с Програмата за научни изследвания и обучение на Европейската общност за атомна енергия (Евратом) гарантират, че:

- а) рамковата програма и Програмата за научни изследвания и обучение на Евратом разработват комплексни действия в подкрепа на образованието и обучението (включително действията „Мария Склодовска-Кюри“) с цел поддържане и развитие на подходящи умения в Европа;
- б) рамковата програма и Програмата за научни изследвания и обучение на Евратом разработват съвместни научноизследователски дейности с акцент върху хоризонталните аспекти на безопасното и сигурно използване на неядрени приложения на йонизиращи лъчения в области като медицината, промишлеността, селското стопанство, космическото пространство, изменението на климата, сигурността и готовността за аварийни ситуации, както и принос за ядрената наука.]⁴²

16. Полезните взаимодействия с Европейския фонд за отбрана са от полза за научните изследвания в гражданската сфера и в областта на отбраната, въпреки че дейностите, извършвани по линия на рамковата програма – с изключение на дейностите, обхванати от Европейския фонд за отбрана – са насочени изключително към граждански приложения. Ще се премахне ненужното дублиране.

⁴² В зависимост от резултатите от преговорите по съответния правен акт.